

Cursusprogramma 2016-2017

Visio

Cursusprogramma 2016-2017

Algemeen

Ieder jaar organiseert Visio vele cursussen voor kinderen en jongeren met een visuele beperking, hun ouders, verzorgers, leraren en andere professionals. Dit betreft een gevarieerd aanbod aan cursussen voor de doelgroep tussen 0 en 20 jaar.

Tijdens de cursusdagen ontvangen deelnemers informatie, wordt kennis overgedragen, worden vaardigheden geoefend en aangeleerd. Cursisten leren ook veel van elkaars ervaringen en ideeën. De programma's zijn vooral gericht op de dagelijkse praktijk. Leren om met een visuele beperking zo goed mogelijk te (laten) functioneren in ieders eigen omgeving. Naast jaarlijks terugkerende cursussen voor iedereen binnen de doelgroep, zijn er specifieke vaardigheidscursussen. Voor jongeren zijn er thema-gerichte cursussen. Per cursus treft u een korte beschrijving aan met betrekking tot locatie, datum, doel en inhoud. Voor de meest actuele informatie dient u www.visio.org/onderwijs/cursussen te raadplegen. De inhoud van de cursussen met dezelfde naam maar op andere locaties is in grote lijnen hetzelfde. Om praktische redenen is soms gekozen voor een halve in plaats van een hele dag. U bent vrij om te kiezen waar u een cursus wilt volgen. De indeling van de cursussen is naar leeftijd en voor de cursuslocaties is een onderverdeling gemaakt in Noord- en Zuid-Nederland. De denkbeeldige scheidslijn ligt bij Den Haag/Utrecht/Arnhem.

Heeft u belangstelling voor één of meer cursussen maar wilt u nog advies over deelname?

Neemt u dan contact op met de Visio Academie (visioacademie@visio.org).

Inschrijven

U kunt zich inschrijven voor een cursus via de Visio-website (www.visio.org/onderwijs/cursussen).

Op de website is het overzicht van de cursussen in deze brochure beschikbaar (toon alle cursussen). Door te klikken op de cursus komt u ook uit bij het inschrijfformulier. Vul dit formulier digitaal in en druk op "verzenden". Vervolgens ontvangt u een ontvangstbevestiging van uw inschrijving. Maakt u geen gebruik van internet, dan kunt u bellen met de Visio Academie **088 585 53 85**. Voor een zorgvuldige voorbereiding van de cursus, ontvangen wij uw inschrijving graag uiterlijk drie weken vóór de cursusdatum. Wanneer uw inschrijving niet tijdig binnen is, kunnen wij deelname niet garanderen. Circa tien dagen voor de cursus volgt nadere informatie waaronder het definitieve programma en een routebeschrijving.

Bij hoge uitzondering kan het voorkomen dat wij een cursus annuleren in verband met onvoldoende deelnemers. Bij enkele cursussen is het aantal deelnemers aan een maximum gebonden.

Kosten

Basiscursussen voor kinderen en ouders worden vergoed door de zorgverzekering van het kind. Basiscursussen voor professionals zijn vooralsnog kosteloos.

Aan sommige cursusactiviteiten kunnen extra kosten verbonden zijn. Dit staat vermeld bij de cursus.

Inhoudsopgave

Cursusprogramma 2016-2017

pagina 3

Cursusoverzicht 0-6 jaar

pagina 7

- Ouders van jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar) pagina 8
- Ouder- en kindochtend voor ouders en jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar) pagina 8
- Ouders van kleuters met een visuele beperking uit groep 1 pagina 9
- Begeleiders van slechtziende peuters en kleuters uit groep 1 (regulier onderwijs) pagina 9
- Leraren van slechtziende kleuters uit groep 2 (regulier onderwijs) pagina 10
- Leraren van slechtziende kleuters uit groep 1 en 2 (regulier onderwijs) pagina 10
- Leerkrachten van slechtziende/blinde peuters en kleuters pagina 11
- Contactdagen voor ouders van blinde en zeer slechtziende kinderen pagina 11
- Ouders van kleuters met een visuele beperking uit groep 2 pagina 12
- Van groep 2 naar groep 3 pagina 12

Cursusoverzicht 6-12 jaar

pagina 13

- Revalidatieweek Zuid pagina 14
- Ouders van kinderen met visuele informatieverwerkingsproblemen pagina 14
- Verkeerscursus (voor leerlingen uit groep 6) pagina 15
- Fietscursus I (voor leerlingen uit groep 7) pagina 15
- Fietscursus II (voor leerlingen uit groep 8) pagina 16
- Cursus voor begeleiders van kinderen en volwassenen met een visuele en verstandelijke beperking pagina 16
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 3) Huizen pagina 18
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 4 t/m 7) Huizen pagina 19
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 3 t/m 5) Nijmegen pagina 20
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 3 t/m 5) Rotterdam pagina 20
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 6 t/m 8) Nijmegen/Rotterdam pagina 21
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 1 t/m 8) Haren pagina 22
- Introductiecursus voor leerkrachten/begeleiders (groep 1 t/m 8) Goes pagina 23
- Een brailleleerling in de groep (groep 3 t/m 8) pagina 24
- Bewegingsonderwijs pagina 25
- Begeleiders (r.t. en i.b.) van een slechtziende leerling in het bao of sbo pagina 25
- Begeleiders (r.t. en i.b.) van een slechtziende leerling in het bao of sbo (tweede dag) pagina 26
- Straks een brailleleerling in de groep pagina 26
- Een leerling met een visuele beperking in het speciaal onderwijs pagina 27
- Contactdag voor brailleleerlingen pagina 27
- Wiskundekist voor brailleleerlingen in groep 7 pagina 28
- Help! Naar de brugklas – Amsterdam pagina 29
- Help! Naar de brugklas – Nijmegen/Rotterdam pagina 30
- Help! Naar de brugklas – Haren pagina 31
- Sport- en speldag – Huizen pagina 32
- Sport- en speldag – omgeving Haren pagina 32

Cursusoverzicht 12-20 jaar

pagina 33

■ Kookworkshop	pagina 34
■ Herrie in de keuken	pagina 34
■ Looking good	pagina 35
■ Looking amazing	pagina 35
■ Straks studeren	pagina 36
■ Informatiebijeenkomst mentoren/zorgcoördinatoren – Nijmegen	pagina 37
■ Informatiebijeenkomst mentoren/zorgcoördinatoren – Rotterdam	pagina 37
■ Een brailleleerling in de wiskundeles (onderbouw)	pagina 38
■ Een brailleleerling in de wiskundeles (bovenbouw)	pagina 38
■ Mentor van een brailleleerling in het voortgezet onderwijs	pagina 39
■ Bewegingsonderwijs	pagina 39
■ Mentor van een slechtziende leerling in het voortgezet onderwijs	pagina 40
■ Skills Expedition	pagina 41

Activiteiten bij Visio-locaties Revalidatie & Advies

pagina 43

■ Activiteitengroepen	pagina 44
■ Bewegen naar Zelfvertrouwen	pagina 44
■ Familiebijeenkomsten	pagina 44
■ ICT-traject	pagina 44
■ Verlichting	pagina 44

Jaaroverzicht 2016-2017

pagina 45

Cursusoverzicht 0-6 jaar

Ouders van jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar)

Inhoud

Tijdens de thema-avond worden ouders geïnformeerd over de visuele beperking van hun kind en de invloed hiervan op de verschillende ontwikkelingsgebieden. Er wordt aandacht besteed aan thema's die relevant zijn voor het jonge kind met een visuele beperking. Dit zijn wisselende thema's, zoals de tast, motoriek, zelfredzaamheid, communicatie en spelmateriaal. Op de website van Visio kunt u meer lezen over de inhoud van de avond, zodra deze bekend is. Tijdens de avond wordt er gebruik gemaakt van beelden. Daarnaast is er gelegenheid om ervaringen uit te wisselen over de kinderen.

Locatie	Grave
Datum	dinsdag 11 oktober 2016 en mei 2017
Tijd	19.30 - 21.30 uur
Nummer	RCZ04v-1
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid U kunt via het inschrijfformulier op de website aangeven of u op de hoogte wilt worden gehouden over de thema-avonden. Uiterste inschrijfdatum 20 september 2016

Ouder- en kindochtend voor ouders en jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar)

Inhoud

Aansluitend op de hiervoor genoemde thema-avond, maar ook los van de avond te volgen, is er een ouder-kindochtend. De ochtend staat in het teken van elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen. Tijdens deze ochtend is er ook ruimte om samen met uw kind praktische ervaringen op te doen met activiteiten gerelateerd aan het thema van de bijeenkomst.

Locatie	Grave
Datum	woensdag 2 november 2016 en mei 2017
Tijd	09.30 - 11.30 uur
Nummer	RZC40v-1
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid U kunt via het inschrijfformulier op de website aangeven of u op de hoogte wilt worden gehouden over de verschillende ouder- en kindochtenden. Uiterste inschrijfdatum 12 oktober 2016

Ouders van kleuters met een visuele beperking uit groep 1

Inhoud

De kleuter uit groep 1 heeft de eerste stappen gezet binnen de basisschool. Zowel voor kind als ouders is dit soms een grote stap. Tijdens deze thema-avond ontmoet u andere ouders met wie u ervaringen kunt uitwisselen. Daarnaast worden verschillende ontwikkelingsaspecten in deze leeftijdsfase besproken. Zo is er aandacht voor het samen spelen, het groter worden van de leefwereld van het kind door het naar school gaan, en keuzes en ideeën rondom (sport)clubjes.

Locatie	's-Hertogenbosch
Datum	donderdag 10 november 2016
Tijd	19.30 - 21.30 uur
Nummer	RCZ03v
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 20 oktober 2016

Begeleiders van slechtziende peuters en kleuters uit groep 1 (regulier onderwijs)

Inhoud

Deze cursus geeft inzicht in de invloed van de visuele beperking op de ontwikkeling van een peuter/kleuter en de consequenties voor het functioneren van het kind in de groep. Er wordt informatie gegeven over de verschillende vormen van slechtziendheid en de invloed daarvan op de ontwikkeling. Er is aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling, concrete ervaringen, motoriek, vrij spel en samen spelen. Praktische ervaringen kunnen worden opgedaan middels het werken met een ervaringsbril in verschillende situaties (knutselen, bewegen, de kring). Tevens wordt er aandacht besteed aan het belang van juiste verlichting, kleurgebruik en contrast. In uitwisseling met andere begeleiders kunnen informatie en ervaringen vertaald worden naar de omgang met het kind in de groep.

Locatie	Eindhoven
Datum	woensdag 5 oktober 2016
Tijd	10.00 - 16.00 uur
Nummer	RPZ01v-1
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 14 september 2016

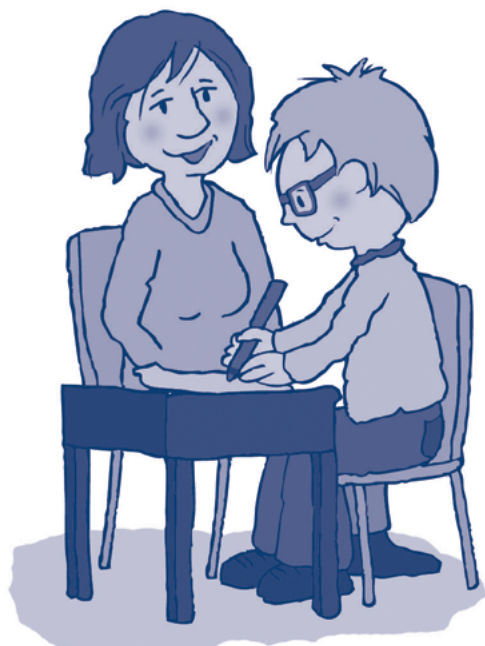

Leraren van slechtziende kleuters uit groep 2 (regulier onderwijs)

Inhoud

Op deze dag krijgt u informatie over slechtziendheid en de praktische consequenties in de kleuterklas. Er wordt inzicht gegeven in de leervoorwaarden van groep 2 bij leerlingen met een visuele beperking en hoe u deze als leerkracht kunt stimuleren. Niet alleen schoolse vaardigheden, zoals de taalontwikkeling, spel en wereldverkenning, komen aan bod, maar ook onderwerpen als de sociaal-emotionele ontwikkeling, oriëntatie en mobiliteit, zelfstandigheid, tactiele ontwikkeling en motoriek. Verschillende aanpassingen voor kinderen met een visuele beperking komen aan de orde. Praktische ervaring wordt opgedaan middels het werken met een ervaringsbril. Verder wordt er aandacht besteed aan het oudstekleuteronderzoek. Er is voldoende ruimte om ervaringen uit te wisselen met andere leerkrachten en vragen te stellen aan de professionals van Visio.

Locatie	Nijmegen
Datum	woensdag 5 oktober 2016
Tijd	10.00 - 16.00 uur
Nummer	RPZ01v-2
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 14 september 2016

Leraren van slechtziende kleuters uit groep 1 en 2 (regulier onderwijs)

Inhoud

Deze cursus geeft inzicht in de invloed van de visuele beperking op de ontwikkeling van een kleuter en de consequenties voor het functioneren van het kind in de groep. Er wordt informatie gegeven over de verschillende vormen van slechtziendheid en de invloed daarvan op de ontwikkeling, vrij spel en samen spelen. Praktische ervaringen kunnen worden opgedaan middels het werken met een ervaringsbril in verschillende situaties (knutselen, bewegen, de kring). Tevens wordt er aandacht besteed aan het belang van juiste verlichting, kleurgebruik en contrast. Er wordt inzicht gegeven in de leervoorwaarden van groep 2 bij leerlingen met een visuele beperking en hoe u deze als leerkracht kunt stimuleren. Niet alleen schoolse vaardigheden, zoals de taalontwikkeling en spel, komen aan bod, maar ook onderwerpen als de sociaal-emotionele ontwikkeling, oriëntatie en mobiliteit, zelfstandigheid, tactiele ontwikkeling en motoriek. Verschillende aanpassingen voor kinderen met een visuele beperking komen aan de orde. Verder wordt er aandacht besteed aan het oudstekleuteronderzoek. Er is voldoende ruimte om ervaringen uit te wisselen met andere leerkrachten en vragen te stellen aan de professionals van Visio.

Locatie	Leiden
Datum	woensdag 26 oktober 2016
Tijd	13.15 - 15.30 uur
Nummer	PZ01v
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 5 oktober 2016

Leerkrachten van zeer slechtziende/ blinde peuters en kleuters

Inhoud

Tijdens deze twee dagen krijgt u praktische kennis over blindheid en het functioneren van een blind kind in de groep. U krijgt uitleg en adviezen voor het begeleiden en onderwijzen van een blind kind. We besteden aandacht aan spelontwikkeling, motorische ontwikkeling, gym, wereldverkenning en tastontwikkeling. U ervaart zelf met een ervaringsbril, hoe verschillende situaties verlopen. Ook is er ruimschoots gelegenheid tot het uitwisselen van ervaringen. Andere onderwerpen worden in overleg met de cursisten vastgesteld. Visio en Bartiméus organiseren samen deze cursus.

Doel

Verkrijgen van kennis over en inzicht in de problematiek van blinde of zeer slechtziende kinderen en de gevolgen daarvan voor de pedagogisch-didactische begeleiding in het basisonderwijs of op het kinderdagverblijf. Deze dagen kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Voor wie

Leerkrachten basisonderwijs en extra-formatie leerkrachten van groep 1 en 2 en peuterleid(st)ers/medewerkers kinderdagverblijf, die een blind kind of een zeer slechtziend kind (dat in de toekomst op braille aangewezen is) in de groep hebben of begeleiden.

Locatie	Zeist (B1a), Doorn (B3)
Datum	vrijdag 11 november 2016 (B1a)
Tijd	10.00 - 16.00 uur
Datum	woensdag 15 februari 2017 (B3)
Tijd	10.00 - 16.00 uur
Nummer	B1a en B3
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord U dient zich voor beide dagen apart in te schrijven. Uiterste inschrijfdatum: B1a: 21 oktober 2016, B3: 25 januari 2017

Contactdagen voor ouders van blinde en zeer slechtziende kinderen

Inhoud

Wanneer u een kind heeft dat blind of zeer slechtziend is, loopt u rond met talloze vragen. Hoe ontwikkelt mijn kind zich? Welke spelletjes kan ik met hem doen, naar welke dagopvang of school kan ik mijn zoon of dochter brengen?

Samen met Visio organiseert Bartiméus landelijke contactdagen waarop we stilstaan bij úw vragen. Naast de ontmoeting met andere ouders krijgt u informatie over onderwerpen die passen bij de leeftijd en de ontwikkeling van uw kind. Voorbeelden hiervan zijn: het aanleren van vaardigheden in het dagelijks leven, zelfstandigheid, spelen en speelgoed, het ontwikkelen van tactiele vaardigheden (tastvermogens) het leren van braille, oriëntatie en mobiliteit. Na de eerste dag zijn er twee aparte vervolgdagen. Met deze vervolgpogramma's wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de leeftijd van uw kind en met uw vragen. Er is veel ruimte voor contact en uitwisseling van ervaringen tussen de ouders.

Voor wie

Ouders en verzorgers van een blind of zeer ernstig slechtziend kind in de leeftijd van 0 tot 6 jaar met een normale ontwikkeling. De vervolgdagen worden opgesplitst in twee groepen: de A2a is voor ouders van 0- tot 4-jarigen en de A2b is zowel voor ouders als de kinderen (basisschool groep 1 en 2).

Locatie	Huizen (A2, A2a), Zeist (A2b)
Datum	vrijdag 25 november 2016 (A2)
Datum	vrijdag 24 maart 2017 (A2a)
Datum	vrijdag 12 mei 2017 (A2b)
Tijd	10.00 - 15.00 uur
Nummer	A2 en A2a en A2b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum: A2: 4 november 2016 A2a: 3 maart 2017 A2b: 21 april 2017

Ouders van kleuters met een visuele beperking uit groep 2

Inhoud

Uw kind gaat binnenkort naar groep 3: een nieuwe fase voor uw kind en u, met nieuwe vragen, veranderingen en keuzes. U krijgt tijdens deze dag voorlichting en informatie over de belangrijkste onderwerpen in de leeftijdsfase van uw kind.

Een Ambulant Onderwijskundig Begeleider van Visio zal aanwezig zijn om te vertellen over de begeleiding door Visio op school. Hoe kan uw kind bijvoorbeeld het bord voldoende zien, hoe kan u uw kind het beste helpen met het gebruik van hulpmiddelen, welke aanpassingen zijn er voor het leren lezen en schrijven? Ook worden de mogelijkheden van begeleiding thuis besproken. Uiteraard is er ruimte om ervaringen uit te wisselen met andere ouders.

Locatie	Eindhoven
Datum	donderdag 16 maart 2017
Tijd	10.00 – 16.00 uur
Nummer	RCZ05v
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 23 februari 2017

Van groep 2 naar groep 3

Inhoud

Uw kind gaat straks naar groep 3: een nieuwe fase voor u en uw kind, met nieuwe vragen, veranderingen en keuzes. Wat zijn de mogelijkheden op de school? Verandert er iets in de begeleiding? Wij informeren u over de werkwijze van de Ambulant Onderwijskundige Begeleiding op de reguliere basisscholen. Tevens krijgt u informatie over de veranderingen in de begeleiding bij de overgang van Vroegbegeleiding naar de afdeling Jeugd en het aanbod van de afdeling Revalidatie & Advies in de basisschoolperiode vanaf groep 3.

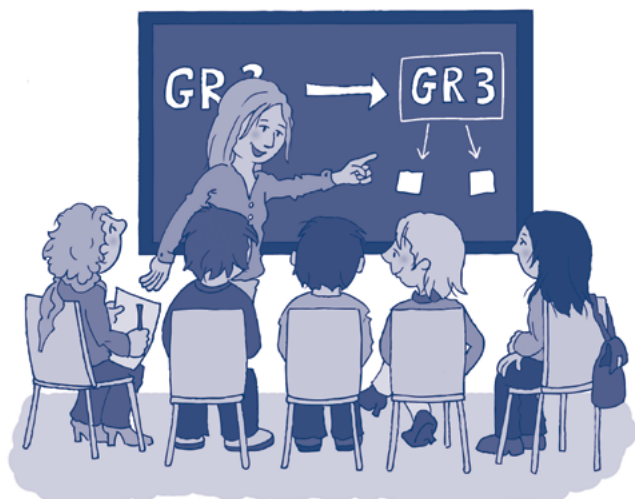
Doel

Informatie verwerven over de ondersteuning die de Ambulant Onderwijskundige Begeleiding (AOB), de scholen met speciaal onderwijs en het revalidatieteam Jeugd van Visio uw kind kunnen bieden.

Voor wie

Ouders en verzorgers van kinderen uit groep 2 van de reguliere basisschool die het volgende schooljaar overgaan naar groep 3.

Locatie	Haren/Amsterdam/Rotterdam
Datum	april 2017 (CN06v), 6 april 2017 (CM07v) 12 april 2017 (CZ08v)
Tijd	tijd nog niet bekend
Nummer	CN06v en CM07v en CZ08v
Kosten	geen
Inschrijven	Haren: www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Amsterdam: www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Rotterdam: www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum: CM07v: 16 maart 2017 CZ08v: 22 maart 2017

en. Lastig hoor, dom
e leggen, zo licha
toen weg. Mees K
de natuur is zo'n bo
g onder)

Cursusoverzicht 6-12 jaar

Revalidatieweek Zuid

Inhoud

Tijdens de revalidatieweek ga je met leeftijdsgenoten allerlei activiteiten doen waardoor je spelenderwijs vaardigheden leert, die je nodig hebt in het dagelijks leven. Zelf je brood smeren, zelf een maaltijd maken, iets kopen in een supermarkt, lopen in een onbekende omgeving, in het bos, misschien zelfs wel in het donker? Vrienden maken, voor jezelf opkomen, hulp vragen, maar ook zelf doen wat je zelf kunt. Dit zijn zomaar wat dingen die je kunt leren tijdens de revalidatieweek. Wil je meer weten over wat je allemaal kunt leren tijdens de week, neem dan contact op met jouw begeleider van Visio.

Voor wie

Voor kinderen met een visuele beperking van 7 tot en met 15 jaar

Locatie	Nog onbekend
Datum	maandag 17 juli t/m vrijdag 21 juli 2017
Nummer	RCZ46bvo
Kosten	nog onbekend
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 8 april 2017

Ouders van kinderen met visuele informatieverwerkingsproblemen

Inhoud

Heeft u ook zoveel vragen omdat uw kind een visueel informatieverwerkingsprobleem heeft en zou u graag andere ouders ontmoeten? Dan nodigen wij u uit voor de thema-avonden over visuele informatieverwerkingsproblematiek.

Tijdens deze twee avonden krijgt u informatie over visuele informatieverwerkingsproblemen. De avonden zijn opeenvolgend en daarom niet los van elkaar te volgen. Tijdens de eerste avond wordt er stilgestaan bij de theorie achter visuele informatieverwerkingsproblemen. Een neuropsycholoog geeft u informatie over hoe de hersenen werken en wat er gebeurt bij informatieverwerkingsproblemen. Welke kenmerken en gedragingen herkent u bij uw kind en welke niet? Hoe kunt u met deze gedragingen omgaan? De tweede avond staat de uitwisseling met andere ouders centraal. In gesprek kunt u ervaringen en tips uitwisselen. Daarnaast worden er handvatten aangereikt in de omgang met anderen en de gevolgen die visuele verwerkingsproblemen kunnen hebben op sociaal-emotioneel gebied.

Locatie	Nijmegen
Datum	maandag 16 en 30 januari 2017
Tijd	19.30 – 21.30 uur
Nummer	RCZ04b-5
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 19 december 2016

Verkeerscursus (voor leerlingen uit groep 6)

Inhoud

Deze cursus is speciaal gericht op de verkeersdeelname als voetganger. Het is een specifieke aanvulling op de verkeersopvoeding zoals die in de thuissituatie wordt gegeven. De kinderen maken kennis met de 3B-methode en oefenen deze in de praktijk. Er is specifiek aandacht voor de persoonlijke mogelijkheden en beperkingen van verkeersdeelname.

Ook de verkeersveiligheid in groepsverband komt aan de orde. De tweede dag worden ouders uitgenodigd op de cursuslocatie. In gesprek worden handreikingen gegeven voor de begeleiding van uw kind in het verkeer. Ouders maken kennis met de hulpmiddelen en methoden die een veiliger deelname aan het verkeer door kinderen met een visuele beperking beter mogelijk maken. Er is ruimte om met elkaar ervaringen uit te wisselen.

De kinderen slapen op een locatie in de buurt van Grave. Voor sommige kinderen is dit nog te spannend, waardoor er ook gekozen kan worden voor het thuis slapen.

Voor wie

Kinderen met een visuele beperking uit groep 6 van de reguliere basisschool en hun ouders.

Locatie	Grave
Datum	18 en 19 mei 2017
Tijd	Van 18 mei 09.30 tot 19 mei 16.00 uur
Nummer	RCZ32b
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 27 maart 2017

Fietscursus I (voor leerlingen uit groep 7)

Inhoud

Met de kinderen wordt de stuurvaardigheid geoefend op onder andere een professionele crossbaan. De theorie van het verkeersexamen wordt geoefend en toegepast in de praktijk. Fietszaken zoals bijvoorbeeld het oversteken op een gelijkwaardig kruispunt, linksaf slaan, gebruik maken van verkeerslichten en het rijden op een rotonde worden geoefend in verschillende verkeerssituaties. Er is aandacht voor de rol van fietser in het verkeer en de directe gevolgen van de visuele beperking en de eventuele aanpassingen in het verkeersgedrag. Ouders zijn de laatste cursusmiddag welkom om informatie te krijgen over de instructie die de kinderen hebben gehad. Ouders worden individueel op de hoogte gebracht van de cursusresultaten van hun kind. Kennis over mogelijkheden van een systematische begeleiding wordt aan de ouders gegeven. De kinderen slapen op een locatie in de buurt van Grave. Voor sommige kinderen is dit nog te spannend, waardoor er ook gekozen kan worden voor het thuis slapen. Kinderen worden verzocht hun eigen fiets mee te nemen naar de cursus.

Voor wie

Kinderen met een visuele beperking uit groep 7 van de reguliere basisschool en hun ouders. Er moet oogheelkundig géén bezwaar zijn om als fietser aan het verkeer deel te nemen.

Locatie	Grave
Datum	12 t/m 14 oktober 2016
Tijd	Van 12 oktober 09.30 tot 14 oktober 16.00 uur
Nummer	RCZ34b
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 1 september 2016

Fietscursus II (voor leerlingen uit groep 8)

Inhoud

Volgend schooljaar maken jullie de overstap naar het voortgezet onderwijs. Hoe ga jij naar school? Misschien wel met de fiets! Dat vraagt voorbereiding.

Deze cursus is speciaal gericht op het fietsen in drukke en onbekende verkeerssituaties. Daarvoor gaan we onder andere met de fiets naar de stad. Door deze cursus kun je je verkeerskennis en -inzicht uitbreiden. En ook krijg je een goed idee over wat jij veilig kan doen als fietser in het verkeer. Er wordt aandacht besteed aan het fietsen in de stad, in een groep, in verschillende weersomstandigheden, fietsen met bagage en herkenning van de fiets in de fietsenstalling. Deze cursus is vooral praktijkgericht. Ouders zijn op vrijdagmiddag welkom om te horen over de instructie die de kinderen hebben gehad. Aan de hand van videofragmenten wordt bekeken hoe er met de kinderen is gewerkt en wat de kinderen hebben geleerd. Het is de bedoeling dat de kinderen hun eigen fiets meenemen, zodat ze daarop kunnen oefenen. De kinderen slapen op een locatie in de buurt van Grave. Voor sommige kinderen is dit nog te spannend, waardoor er ook gekozen kan worden voor het thuis slapen.

Voor wie

Kinderen met een visuele beperking uit groep 8 van de reguliere basisschool en hun ouders. Er moet oogheelkundig géén bezwaar zijn om als fietser aan het verkeer deel te nemen. Om deel te mogen nemen aan deze cursus is het belangrijk dat uw kind een geoefende fietser is en in het bezit is van een fiets in goede staat.

Locatie	Grave
Datum	18, 19 en 20 mei 2017
Tijd	van 18 mei 09.30 uur tot 20 mei 16.00 uur
Nummer	RCZ33b
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 27 maart 2017

Cursus voor begeleiders van kinderen en volwassenen met een visuele en verstandelijke beperking

Inhoud

Bij 25% van de mensen met een verstandelijke beperking is er sprake van een visuele beperking. Slechtziendheid valt echter minder bij hen op, doordat er minder visuele eisen worden gesteld en zichzelf minder goed duidelijk kunnen maken dat ze minder kunnen zien. Hierdoor wordt een visuele beperking moeilijker herkend en erkend. Daarom is het des te belangrijker dat de begeleiders de gedragssignalen leren herkennen.

Tijdens deze cursus wordt er stil gestaan bij het leren herkennen van de gedragssignalen. Er wordt besproken wat de gevolgen kunnen zijn van het niet onderkennen van de slechtziendheid en wat er gedaan kan worden bij vermoedens van slechtziendheid. Van verschillende oogaandoeningen die vaker voorkomen bij een bepaald syndroom wordt achtergrondinformatie gegeven. Door ervaringsoefeningen ondervinden deelnemers zelf de invloed van een visuele beperking in het dagelijks leven. Er wordt besproken wat deze ervaring hen leert over de begeleiding van slechtziende cliënten. De cursus kan ook In-Company gegeven worden. Voor meer informatie over de mogelijkheden kunt u mailen naar visioacademie@visio.org.

Doelen

- Kennis opdoen over slechtziendheid en de gedragssignalen herkennen bij visueel verstandelijk beperkte mensen.
- Achtergrondinformatie over verschillende oogaandoeningen verkrijgen.
- Bewustwording waarom slechtziendheid vaak moeilijker opgemerkt wordt bij volwassenen en kinderen met een verstandelijke beperking.
- Informatie verkrijgen over de mogelijkheden bij vermoedens van slechtziendheid.
- Ervaren hoe het is om blind of slechtziend te zijn.

Voor wie

Begeleiders in de dagbesteding of woonsituatie van kinderen en volwassenen met een visuele en verstandelijke beperking.

Locatie	's-Hertogenbosch
Datum	maandag 6 maart 2017
Tijd	09.30 - 15.00 uur
Nummer	RPZ42
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 13 februari 2017

Introductie cursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 3)

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met de praktische gevolgen van slechtziendheid en de consequenties voor het onderwijsleerproces. Er wordt ingegaan op hoe het is om slechtziend te zijn en waar u als leerkracht mee te maken kunt krijgen bij verschillende vakken. Algemene alternatieven en handreikingen komen daarbij ook aan de orde. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en daarnaast heeft u de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Doel

Het vergroten van de kennis over het visueel functioneren. Inzicht geven in de consequenties van een visuele beperking voor de pedagogisch-didactische begeleiding van een slechtziende leerling.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het (speciaal) basisonderwijs van groep 3 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductie cursus hebben deelgenomen.

Programma

Het programma bestaat uit een **plenair deel** en daarna kunt u kiezen voor een **2-tal** workshops.

Keuze workshops

- **Schrijven:** Wat komt er allemaal kijken bij het aanleren van schrijven? Wat betekent dit voor een slechtziende leerling en de leerkracht? Zijn er alternatieve schrijfmethoden? Aan de hand van praktische oefeningen wordt deze workshop aangeboden.
- **Bewegen in en om de school:** Hoe oriënteert een slechtziende leerling zich in de klas, op het schoolplein en in de gymzaal. Door dit zelf te ervaren met een ervaringsbril krijgt u een idee hoe een slechtziende leerling dit doet, wat aandachtspunten voor u hierbij zijn. U krijgt tips, ideeën en alternatieven om o.a. ook een gymles voor uw leerling aan te passen.

- **Sociaal-emotionele ontwikkeling:** Hoe gaat je leerling om met zijn/haar visuele beperking? Wat zijn de gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling? Wat als je leerling geen hulpmiddelen wil gebruiken, wat doe je dan? Aan de orde komen: samenwerken in de klas, omgaan met klasgenoten, signaleren van een stagnerende sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is ruimte voor uitwisselen van ervaringen en waar mogelijk worden praktische oplossingen geboden.

NB: geef op het inschrijfformulier bij het kopje "opmerkingen/bijzonderheden" **3** voorkeuren aan, in volgorde van voorkeur.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Huizen
Datum	woensdag 21 september 2016
Tijd	13.15 – 16.30 uur
Nummer	PM10b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 24 augustus 2016

Introductie cursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 4 t/m 7)

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met de praktische gevolgen van slechtziendheid en de consequenties voor het onderwijsleerproces. Er wordt ingegaan op hoe het is om slechtziend te zijn en waar u als leerkracht mee te maken kunt krijgen bij verschillende vakken. Algemene alternatieven en handreikingen komen daarbij ook aan de orde. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en u heeft de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Doel

Het vergroten van de kennis over het visueel functioneren. Inzicht geven in de consequenties van een visuele beperking voor de pedagogisch-didactische begeleiding van een slechtziende leerling.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het (speciaal) basisonderwijs van groep 4 t/m 7 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductie cursus hebben deelgenomen.

Programma

Het programma bestaat uit een **plenair deel** en daarna kunt u kiezen voor een **2-tal** workshops.

Keuze workshops

- **Aardrijkskunde:** Welke verschillende visuele aspecten komen aan de orde bij iets opzoeken in een atlas? Denk bijvoorbeeld aan een register met kleine letter, een grote kaart overzien, kaarten met laag contrast lezen, zoeken van kleine details in een drukke achtergrond. Oplossingen, aanpassingen, alternatieven en uitwisseling van ervaringen komen aan de orde.
- **Handvaardigheid:** Hoe pas je eenvoudig een handvaardigheidsles aan? Maak kennis met mogelijkheden en praktische aanpassingen.

- **Bewegingsonderwijs:** Een gymles ervaren als slechtziende? Door dit zelf te ervaren met een ervaringsbril doet u ideeën, tips en alternatieven op voor de gymles. Uitgangspunt is de slechtziende leerling zo lang mogelijk mee laten doen in een reguliere gymles.
- **ICT:** Waar kan ik allemaal aan denken bij computergebruik en slecht zien? Welke hulpmiddelen zijn er voor slechtzienden? Hoe kan ik het digitaal schoolbord (anders) inzetten? Tips, aanpassingen, handige sites, computerbediening zonder muis etc. komen hier aan de orde.
- **Sociaal-emotionele ontwikkeling:** Als je leerling geen hulpmiddelen wil gebruiken, wat doe je dan? Aan de orde komen: samenwerken in de klas, omgaan met klasgenoten, signaleren van stagnerende sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en waar mogelijk worden praktische oplossingen geboden.

NB: geef op het inschrijfformulier bij het kopje "opmerkingen/bijzonderheden" **3** voorkeuren aan, in volgorde van voorkeur.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Huizen
Datum	woensdag 5 oktober 2016
Tijd	13.15 – 16.30 uur
Nummer	PM14b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 14 september 2016

Introductiecursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 3 t/m 5)

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met verschillende vormen van slechtziendheid en de consequenties ervan op de ontwikkeling van de leerling. Er wordt ingegaan op mogelijke aanpassingen in en om de klas, het inzetten van hulpmiddelen en u krijgt een duidelijk beeld wat u van de AOB'er mag verwachten. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn in diverse klassensituaties zoals de gymles, tijdens de klassikale les en tijdens het buitenspel. Er is voldoende gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Doel

Inzicht geven in de consequenties van de visuele beperking van uw leerling. U krijgt handvatten en tips voor de pedagogisch-didactische begeleiding in en om de klas.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het (speciaal) basisonderwijs van groep 3 t/m 5 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductiecursus hebben deelgenomen.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Nijmegen
Datum	donderdag 6 oktober 2016
Tijd	09.30 - 16.30 uur
Nummer	PZ09b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 15 september 2016

Introductiecursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 3 t/m 5)

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met de verschillende vormen van slechtziendheid en de praktische consequenties ervan in verschillende op uw leerjaar afgestemde workshops. Er wordt ingegaan op sociaal-emotionele ontwikkeling, visuele training, hulpmiddelen en de ondersteuning en taken van de Ambulant Onderwijskundige Begeleiding. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en u heeft de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Doel

Vergroten van de kennis over verschillende vormen van slechtziendheid. Inzicht geven in de consequenties van de visuele beperking voor de pedagogisch-didactische begeleiding van een slechtziende leerling.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het (speciaal) basisonderwijs van groep 3 t/m 5 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductiecursus hebben deelgenomen.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Rotterdam
Datum	woensdag 21 september 2016
Tijd	13.15 - 16.30 uur
Nummer	PZ13b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 31 augustus 2016

Introductie cursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 6 t/m 8)

Inhoud

Tijdens deze bijeenkomst maakt u kennis met de verschillende vormen van slechtziendheid en praktische consequenties ervan. Er wordt ingegaan op hulpmiddelen, het visueel functioneren in de praktijk en omgevingsfactoren. Een orthopedagoog bespreekt de ontwikkeling van een kind met een visuele beperking. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en u heeft de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

De onderwerpen van de studiedag zullen zowel plenair als in workshops aangeboden worden, dit is o.a. afhankelijk van de grootte en de samenstelling van de groep. Vanaf juni kunt u op de website van Visio zien welke van onderstaande workshops op die dag worden aangeboden. U kunt dan bij het invullen van uw inschrijfformulier uw voorkeur opgeven.

Doel

Vergroten van de kennis over verschillende vormen van slechtziendheid. Inzicht geven in de consequenties van de visuele beperking voor de pedagogisch-didactische begeleiding van een slechtziende leerling.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het (speciaal) basisonderwijs van groep 6 t/m 8 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductie cursus hebben deelgenomen.

Workshops

- **Aardrijkskunde**, topografie: Bij het opzoeken in de atlas heeft een slechtziende leerling meerdere problemen; Naast het opzoeken in het register met veelal kleine letters en op een groot formaat, is de contrastwerking minder, terwijl wordt gevraagd kleine details op te zoeken in een drukke achtergrond. Oplossingen en aanpassingen, naast uitwisseling van eigen ervaringen, komen in de workshop aan de orde. Concreet materiaal als voorbeelden voor loepgebruik, aanpassingen bij topokaartjes, maken de oplossingen zichtbaar!

- **Bewegingsonderwijs**: Door zelf te ervaren, met behulp van ervaringsbrillen, ideeën en tips opdoen voor een gymles. Met als doel de slechtziende leerling zo lang mogelijk mee te kunnen laten doen in de reguliere gymles. Of anders alternatieven vinden om de slechtziende leerling toch zijn noodzakelijke bewegingservaringen op te kunnen laten doen.
- **ICT**: Digitale mogelijkheden voor slechtzienden: algemene voorlichting over instellingen en mogelijkheden voor computergebruik met een visuele beperking (aanpassingen, digitaal schoolbord, join.me, iPad, computer bedienen zonder muis, handige sites etc.).

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Nijmegen
Datum	dinsdag 27 september 2016
Tijd	09.30 – 16.30 uur
Nummer	PZ11b-1

Locatie	Rotterdam of omgeving
Datum	woensdag 28 september 2016
Tijd	09.30 – 16.30 uur
Nummer	PZ11b-2
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum: PZ11b-1: 6 september 2016 PZ11b-2: 7 september 2016

Introductie cursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 1 t/m 8)

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met de praktische gevolgen van slechtziendheid en de consequenties voor het onderwijsleerproces. Er wordt ingegaan op hoe het is om slechtziend te zijn en waar u als leerkracht mee te maken kunt krijgen bij verschillende vakgebieden. Algemene alternatieven en handreikingen komen daarbij ook aan de orde. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en heeft u de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Doel

Het vergroten van de kennis over het visueel functioneren. Inzicht geven in de consequenties van een visuele beperking voor de pedagogisch-didactische begeleiding van een slechtziende leerling.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het (speciaal) basisonderwijs van groep 1 t/m 8 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductie cursus hebben deelgenomen.

Programma

Het programma bestaat uit een **plenair deel** met daarna de keuze voor een **2-tal workshops**. Voor leerkrachten groep 1 en 2 is na het plenaire deel een eigen workshop gericht op het functioneren van een slechtziende kleuter in de groep. U kunt zelf ervaren hoe het is als uw visuele waarneming beperkt is. Met ervaringsbrillen op beleeft u verschillende situaties als de kring, het spel, werken met ontwikkelingsmateriaal en de oriëntatie buiten. U krijgt informatie en tips hoe u de kijkvaardigheden van uw kleuter kunt stimuleren; u krijgt materialen te zien welke daarbij ondersteunend kunnen werken. Na deze workshop kan er nog gekozen worden uit één van de andere workshops.

Keuze workshops

- **Aardrijkskunde:** Welke verschillende visuele aspecten komen aan de orde bij iets opzoeken in een atlas? Denk bijv. aan een register met kleine letter, een grote kaart overzien, kaarten met laag contrast lezen, zoeken van kleine details in een drukke achtergrond. Oplossingen, aanpassingen, alternatieven en uitwisseling van ervaringen komen aan de orde.
- **Schrijven/typen:** Bij het (leren) schrijven: Welke invloed kan het slechter zien dan hebben? Voorwaarden voor het schrijven, is daar aan voldaan? Wat zijn de knelpunten voor slechtziende leerlingen. Wanneer adviseren we eventueel over te stappen op typen. Ook komen aan de orde praktische ervaringen opdoen en uitwisseling van uw eigen ervaringen in de praktijk.
- **Bewegingsonderwijs:** Een gymles ervaren als slechtziende? Door dit zelf te ervaren met een ervaringsbril doet u ideeën, tips en alternatieven op voor de gymles. Uitgangspunt is de slechtziende leerling zo lang mogelijk mee te laten doen in een reguliere gymles.
- **ICT:** Waar kan ik allemaal aan denken bij ICT gebruik en slecht zien? Welke hulpmiddelen zijn er voor slechtzienden? Hoe kan ik het digitaal schoolbord (anders) inzetten? Tips, aanpassingen, handige sites, computer bedienen zonder muis etc. komen hier aan de orde.
- **Sociaal-emotionele ontwikkeling:** Als je leerling geen hulpmiddelen wil gebruiken, wat doe je dan? Aan de orde komen: samenwerken in de klas, omgaan met klasgenoten, signaleren van stagnerende sociaal emotionele ontwikkeling. Er is ruimte voor uitwisselen van ervaringen en waar mogelijk worden praktische oplossingen geboden.

NB: geef op het inschrijfformulier bij het kopje "Opmerkingen/bijzonderheden" 3 voorkeuren aan in volgorde van voorkeur.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Haren
Datum	woensdag 5 oktober 2016
Tijd	13.30 – 16.30 uur
Nummer	PN12b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 14 september 2016

Introductiecursus voor leerkrachten/ begeleiders (groep 1 t/m 8)

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met de praktische gevolgen van slechtziendheid en de consequenties voor het onderwijsleerproces. Er wordt ingegaan op hoe het is om slechtziend te zijn en waar u als leerkracht mee te maken kunt krijgen bij verschillende vakgebieden. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en heeft u de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Doel

Het vergroten van de kennis over het visueel functioneren. Inzicht geven in de consequenties van een visuele beperking voor de pedagogisch-didactische begeleiding van een slechtziende leerling.

Voor wie

Leerkrachten en leerlingbegeleiders in het speciaal basisonderwijs groep 1 t/m 8 die werken met een slechtziende leerling en nog niet eerder aan de introductiecursus hebben deelgenomen.

Programma

Het programma bestaat uit een plenair deel met daarna een 3-tal workshops.

Voor de onderbouw:

(voorbereidend) schrijven en oog-hand coördinatie

- kijkstrategie
- bewegingsonderwijs

Voor de bovenbouw:

- ICT en typen
- aardrijkskunde
- bewegingsonderwijs

Locatie	Goes
Datum	woensdag 5 oktober 2016
Tijd	09.00 – 16.15 uur
Nummer	PZ47b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 14 september 2016

Een brailleleerling in de groep (groep 3 t/m 8)

Inhoud

Onderwerpen die aan bod komen bij de cursus:

■ Ervaringen uitwisselen

Informatie van een gedragswetenschapper over de ontwikkeling van een blind kind op het gebied van spel, sociaal-emotioneel en zelfstandigheid. Wat zijn de ervaringen van iedereen? Wat valt tegen? Wat valt mee? Waar wordt tegenaan gelopen? Welke oplossingen zijn er?

■ De workshops:

1. **ICT:** werken met de brailleleesregel, werken met de laptop. Andere hulpmiddelen (denk aan iPad, iPod en dergelijke)
2. **Handvaardigheid:** zelf ervaren wat de mogelijkheden zijn voor brailleleerlingen. Welke aanpassingen kunnen gedaan worden?
3. **Bewegingsonderwijs:** zelf ervaren hoe het is om als brailleleerling mee te doen aan de gymles. Welke aanpassingen kunnen er gedaan worden? Wat zijn de mogelijkheden?

Optionele onderwerpen zouden kunnen zijn: mobiliteit, tactiele vaardigheden, spelen. De inventarisatie vindt plaats op de eerdere cursus in juni (B10).

Doel

Verkrijgen van kennis van en inzicht in praktische en de pedagogisch-didactische consequenties van het blind zijn.

Voor wie

Groepsleerkrachten en andere professionals van de basisschool (groep 3 t/m 8) die lesgeven aan een leerling die op braille is aangewezen.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Huizen
Datum	donderdag 13 oktober 2016
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	B5
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 22 september 2016

Bewegingsonderwijs

Inhoud

- Informatie over verschillende vormen van slechtziendheid.
- Invloed van visuele beperking op motoriek.
- Gevolgen voor organisatie en veiligheid tijdens bewegingslessen oriëntatie en mobiliteit.
- Zelf ervaringen opdoen met met behulp van ervaringsbrillen tijdens een les lichamelijke opvoeding.
- Uitwisselen van ervaringen met collega's.

Doel

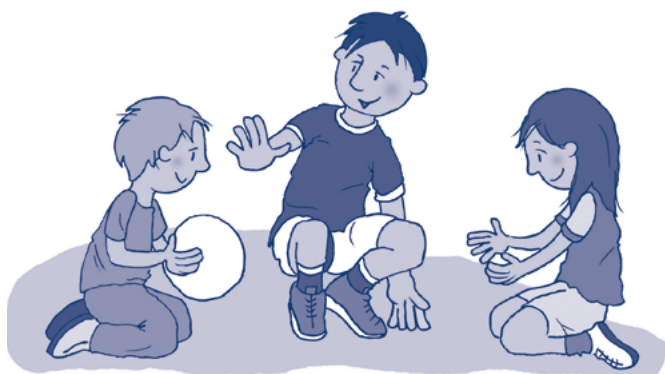
Vergroten van kennis over slechtziendheid en de invloed die de visus heeft op de motorische ontwikkeling en het bewegen.

Voor wie

Vakleerkrachten en docenten bewegingsonderwijs in de bovenbouw van het (speciale) basisonderwijs en het voortgezet onderwijs, die lesgeven aan leerlingen met een visuele beperking.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Haren
Datum	woensdag 28 september 2016
Locatie	Huizen
Datum	woensdag 28 september 2016
Tijd	13.15 – 16.30 uur
Nummer	PN25bvo en PM26bvo
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum: Haren: 7 september 2016 Huizen: 7 september 2016

Begeleiders (r.t. en i.b.) van een slechtziende leerling in het bao of sbo (twee dagen)

Twee dagen, dag 1 in november, dag 2 in januari.
De dagen zijn los van elkaar te volgen, maar vormen samen een compleet beeld.

Doel

Dag 1 (PZ16b-1):

- Inzicht hebben in de visuele aandoeningen en visuele functiestoornissen.
- Inzicht vergroten in de consequenties voor de participatie door zelf te ervaren.
- Leren van elkaar, uitwisselen van tips & trics voor pedagogische en didactische begeleiding.
- Inzicht hebben in de werkwijze van de ambulante onderwijskundige begeleiding, dossiervorming, wet- en regelgeving (Cito, DUO, Dedicon, UWV ...).
- Werken met de observatiemethode Inzicht in Zien.

Dag 2 (PZ16b-2):

- Inzicht hebben in de risicofactoren van de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Samenstellen van de totale stapsgewijze begeleidingslijn van groep 1 tot en met 8.
- De relatie ervaren tussen het visueel functioneren en de praktijk in en om de klas.

Voor wie

Begeleiders die gedurende de basisschoolperiode zorg voor leerlingen met een visuele beperking in het takenpakket hebben

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Nijmegen
Datum	woensdag 16 november 2016 en 18 januari 2017
Tijd	09.30 – 16.30 uur
Nummer	PZ16b-1 en PZ16b-2
Kosten	geen
Inschrijven	U dient zich voor beide dagen apart in te schrijven. www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum voor dag 1 (PZ16b-1) 26 oktober 2016

Begeleiders (r.t. en i.b.) van een slechtziende leerling in het bao of sbo (tweede dag)

Inhoud

Sociaal-emotionele aspecten in de ontwikkeling van een leerling met een visuele beperking. De doorlopende lijn op de basisschool met daarbij inhoud en functie van het begeleidingsplan. Suggesties ter aanvulling van de extra formatie. Uitwisseling van ideeën en ervaringen met collega's.

Doel

De dagen zijn los van elkaar te volgen, dus ook als u dag 1 niet heeft kunnen volgen, bent u welkom op dag 2.

Het doel van dag 2 is:

- Inzicht hebben in de risicofactoren van de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Samenstellen van de totale stapsgewijze begeleidingslijn van groep 1 tot en met 8.
- De relatie ervaren tussen het visueel functioneren en de praktijk in en om de klas.

Voor wie

Begeleiders die gedurende de basisschoolperiode zorg voor leerlingen met een visuele beperking in het takenpakket hebben

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Nijmegen
Datum	woensdag 18 januari 2017
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	PZ16b-2
Kosten	geen
Inschrijven	U dient zich voor beide dagen apart in te schrijven. www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum voor dag 2 (PZ16b-2) 28 december 2016

Straks een brailleleerling in de groep

Inhoud

Visio en Bartiméus bundelen hun kennis en ervaring op deze dag.

- **Informatie van een gedragswetenschapper**
Sociaal-emotionele ontwikkeling van het blinde kind, wat gaat er anders dan bij ziende kinderen, consequenties voor de leeromgeving, aandachtspunten voor de leerkracht.
- **Oriëntatie en mobiliteit**
Begeleiden, zelf ervaren, een route lopen of ruimte verkennen.
- **De praktijk**
Klassensituaties nabootsen: bijv. een verjaardag in de klas vormgeven of een bladzijde uit een lesboek aanpassen voor een brailleleerling. Uitwisseling aan de hand van stellingen. Aanzetten tot kritisch nadenken.
- **Hulpmiddelen en/of aanpassingen**
Aanpassingen bij spelletjes, taal- en rekenmateriaal. Wat is een leesregel? www.eduvip.nl; www.robotekst.nl en www.dedicon.nl. De reken- en wiskundekist. Braille leren. BrailleStudio. Boeken over blind zijn of blinde kinderen.
- **Inventariseren onderwerpen voor de vervolgcursus in oktober.**

Doel

Inzicht krijgen in de gevolgen van de visuele beperking voor het onderwijs.

Voor wie

Groepsleerkrachten en andere professionals van de basisschool (groep 3 t/m 8) die met ingang van het volgende schooljaar voor het eerst een leerling in de groep krijgen die op braille is aangewezen.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Grave
Datum	woensdag 14 juni 2017
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	B10
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste aanmelddatum 24 mei 2017

Een leerling met een visuele beperking in het speciaal onderwijs

Inhoud

Tijdens deze studiebijeenkomst maakt u kennis met de verschillende vormen van slechtziendheid en praktische consequenties ervan. Specifieke aandachtspunten zijn o.a. CVI (cerebrale slechtziendheid) schrijfvaardigheid van slechtziende kinderen en suggesties voor het onderwijs aan kinderen met een meervoudige, visuele en verstandelijke beperking. Er wordt ingegaan op visuele training en de ondersteuning en taken van Ambulante Onderwijskundige Begeleiding. Door middel van ervaringsbrillen kunt u zelf ervaren hoe het is om slechtziend te zijn en u heeft de gelegenheid om met collega's ervaringen uit te wisselen.

Deze cursus wordt op locatie aangeboden aan het team rondom de betreffende leerling(en) en is gericht op de specifieke begeleidingsvragen van deze leerling(en) op de eigen school. Voor het aanvragen van deze bijscholing kunt u het aanmeldingsformulier invullen. Na ontvangst nemen wij contact met u op om afspraken te maken over tijd en inhoudelijke invulling.

Doel

- Vergroten van kennis over het visueel functioneren.
- Aanreiken van praktische tips.

Voor wie

Leerkrachten, onderwijsondersteuners (paramedici), en leerlingbegeleiders van een leerling met een visuele beperking in het SBO/mytyl/tyltyl/zml

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	op locatie
Datum	nader te bepalen
Nummer	PM39b
Kosten	afhankelijk van het programma
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid

Contactdag voor brailleleerlingen

Inhoud

Visio organiseert met Bartiméus een dag voor kinderen én hun ouders waarin leren en gezelligheid centraal staat. We ondernemen activiteiten, die niet in het 'gewone' schoolprogramma voorkomen. Met elkaar kunnen we ervaringen uitwisselen, leren samenwerken, grenzen verkennen en verleggen. Op de contactdag bieden we 's ochtends een gezamenlijk programma aan voor ouders en kinderen. In spelvorm komen onderwerpen als mobiliteit, bewegen en praktische zelfredzaamheid aan bod. 's Middags hebben de kinderen een eigen programma, waarbij samenspelen en samenwerken belangrijk is.

Voor wie

Zeer slechtziende/blinde leerlingen en hun ouders in groep 3 tot en met 8 van het reguliere basisonderwijs.

Locatie	Zeist
Datum	vrijdag 18 november 2016
Tijd	09.30 - 16.00 uur
Nummer	A60
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 28 oktober 2016

Wiskundekist voor brailleleerlingen in groep 7 en 8

Inhoud

Over anderhalf jaar ga je naar het Voortgezet Onderwijs. Je krijgt dan nieuwe vakken en één daarvan is wiskunde. Je komt dan in aanraking met meetkunde. Binnen meetkunde kom je allerlei bijzondere ruimtelijke figuren tegen, zoals een kubus, een prisma en een piramide. Hoe zien deze figuren eruit? Wat zijn de eigenschappen van deze figuren? Dat leer je allemaal - en nog veel meer - op deze dag. Je krijgt op deze dag ook een wiskundekist. Met het materiaal uit deze kist kun je bijvoorbeeld zelf een kubus maken. We gaan met allerlei spullen uit de kist aan de slag en zo gaan we jou al een beetje voorbereiden op het wiskunde onderwijs in de brugklas. En we behandelen vooral de onderwerpen die voor een jou lastig kunnen zijn. Het is ook een cursusdag voor je ouders en voor de extra-formatieleerkracht. Zij leren hoe ze jou het beste kunnen helpen bij wiskunde. De dag wordt door Visio en Bartiméus samen georganiseerd.

Aan het eind van deze dag:

- Weet je (samen met je ouders en de extra-formatieleerkracht) welke materialen er in de wiskundekist zitten.
- Weet je (samen met je ouders en de extra-formatieleerkracht) welke materialen je waarvoor kunt gebruiken.
- Ken je een aantal basisbegrippen uit de wiskunde.
- Weten je ouders en de extra-formatieleerkracht hoe ze jou het beste kunnen ondersteunen bij wiskunde.
- Vind je wiskunde vast een hartstikke leuk vak!

Doel

- Kennismaken met aangepaste wiskundematerialen.
- Tips voor ouders en leerkracht.

Voor wie

Brailleleerlingen in groep 7 en 8 en extra-formatieleerkracht.

Professionals kunnen deze dag noteren in hun bekwaamheidsdossier.

Locatie	Zeist
Datum	donderdag 9 februari 2017
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	B12a
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 19 januari 2017

Help! Naar de brugklas

Inhoud

Voor ouders en kinderen is er een apart programma met verschillende werkvormen.

Het ouderprogramma:

Ochtend:

Informatie door een gedragswetenschapper over de nieuwe ontwikkelingsfase. Welke veranderingen vinden er plaats door de puberteit en het functioneren in het Voortgezet Onderwijs. Welke gevolgen heeft dit voor uw kind, de opvoeding en het leven op school en thuis? Er wordt ingegaan op de sociaal-emotionele aspecten/aandachtspunten die behoren bij deze leeftijdsgroep: vertel ik het aan de klas? Hoe maak ik nieuwe vrienden? Ben ik anders?

Middag:

Een ervaren AOB-er Voortgezet Onderwijs gaat met u in gesprek over de overstap naar het VO: mogelijke gespreksonderwerpen: wisselende leraren, wisselende lokalen, mobiliteit, faciliteiten vanuit de overheid, hulpmiddelen. Natuurlijk is er volop gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en vragen te stellen.

Het programma voor de kinderen:

Er zal uiteraard afwisseling zijn in de werkvormen die wij gaan gebruiken. De volgorde van de onderwerpen staat ook nog niet vast.

Ochtend:

De kinderen bereiden thuis iets voor over hun beperking en vertellen dit aan de groep in een kennismakingsronde. In twee- of drietallen praten over wat je verwacht dat er gaat veranderen. Welke praktische problemen zullen er kunnen zijn denk je? En welke mogelijke oplossingen. Daarna uitwisseling. Hoe ga je reizen naar je nieuwe school en wat heb je ervoor nodig om het te kunnen? In groepjes vast boeken bekijken die in het VO gebruikt worden. Hoe vind je de boeken en zou je aanpassingen nodig hebben? Hoe gaat het met gebruik van je laptop in groep 8? Wat zou er veranderen bij het gebruik in VO? Samen de lunch maken voor ouders en leerlingen onder leiding van een docent Koken.

Middag:

Hoe ga jij je klasgenoten volgend jaar informeren? Op welke manier vraag je hulp aan docenten en klasgenoten? Een wiskunde/scheikunde/techniek les krijgen waarin visueel moeilijke opdrachten zijn verwerkt.

Doel

Vorbereiding op de overstap naar het Voortgezet Onderwijs.

In september van 2016 zal uw kind de overstap maken naar een school voor Voortgezet Onderwijs. Voor alle kinderen en ouders een spannende periode met veel veranderingen. Van oudste leerling in groep 8 naar de jongste als brugpieper in het VO. De overstap naar de brugklas is voor alle kinderen een nieuwe uitdaging. Vele vertrouwde zaken en mensen maken plaats voor nieuwe. Als leerling wil je hier graag wat meer van weten en als ouder wil je je zoon/dochter natuurlijk hierin goed kunnen helpen.

Voor wie

Ouders/verzorgers en hun slechtziende/blinde kinderen in groep 8 van de basisschool.

Locatie	Visio Onderwijs Amsterdam
Datum	woensdag 8 maart 2017
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	CM21b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 16 februari 2017

Help! Naar de brugklas

Inhoud

Voor ouders en kinderen is er een apart programma met verschillende werkvormen.

Het ouderprogramma:

Een gedragswetenschapper gaat met de ouders in op de sociaal-emotionele aspecten/aandachtspunten die behoren bij deze leeftijdsgroep: Vertel ik het aan de klas? Hoe maak ik nieuwe vrienden? Ben ik anders? Een ervaren AOB-er Voortgezet Onderwijs gaat met u in gesprek over de overstap naar het VO: mogelijke gespreksonderwerpen: wisselende leraren, wisselende lokalen, mobiliteit, faciliteiten vanuit de overheid, hulpmiddelen. Natuurlijk is er volop gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en vragen te stellen.

Het programma voor de kinderen:

De eigen beperking verwoorden. Jezelf presenteren aan een nieuwe groep leeftijdgenoten. Leren aangeven waar hulp al dan niet nodig is. Praten over het gebruik van je hulpmiddelen. Stimuleren tot actief meedenken om oplossingen te vinden waar de visuele beperking problemen oplevert. Kennis maken met het V(S)O. Ook is er voldoende tijd om met elkaar te bespreken wat je leuk lijkt aan de middelbare school of juist wat je spannend vindt ...

Doel

De overstap naar de brugklas is voor alle kinderen een nieuwe uitdaging. Vele vertrouwde zaken en mensen maken plaats voor nieuwe. Als leerling wil je hier graag wat meer van weten en als ouder wil je je zoon/ dochter natuurlijk hierin goed kunnen helpen. Met deze ontmoetingsdag wil het cursusteam van Visio u en uw zoon/dochter ondersteuning bieden in aanloop naar deze belangrijke overstap.

Voor wie

Ouders/verzorgers en hun slechtziende/blinde kinderen in groep 8 van de basisschool.

Locatie	Nijmegen
Datum	woensdag 8 maart 2017
Tijd	09.30 - 16.00 uur

Locatie	Rotterdam
Datum	woensdag 22 maart 2017
Tijd	12.30 - 16.30 uur
Nummer	CZ20b-1 en CZ20b-2
Kosten	geen

Inschrijven www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid
Uiterste inschrijfdatum Nijmegen:
15 februari 2017
Uiterste inschrijfdatum Rotterdam:
1 maart 2017

Help! Naar de brugklas

Inhoud

Voor ouders en kinderen is er een apart programma met verschillende werkvormen.

Het ouderprogramma:

Een gedragswetenschapper gaat met de ouders in op de sociaal-emotionele aspecten/aandachtspunten die behoren bij deze leeftijdsgroep: Vertel ik het aan de klas? Hoe maak ik nieuwe vrienden? Ben ik anders? Een ervaren AOB-er Voortgezet Onderwijs gaat met u in gesprek over de overstap naar het VO: mogelijke gespreksonderwerpen: wisselende leraren, wisselende lokalen, mobiliteit, faciliteiten vanuit de overheid, hulpmiddelen. Natuurlijk is er volop gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en vragen te stellen.

Het programma voor de kinderen:

De eigen beperking verwoorden. Jezelf presenteren aan een nieuwe groep leeftijdsgenoten. Leren aangeven waar hulp al dan niet nodig is. Praten over het gebruik van je hulpmiddelen. Stimuleren tot actief meedenken om oplossingen te vinden waar de visuele beperking problemen oplevert. Meelopen lesuur voortgezet onderwijs op het Zernike College. Ook is er voldoende tijd om met elkaar te bespreken wat je leuk lijkt aan de middelbare school of juist wat je spannend vindt ...

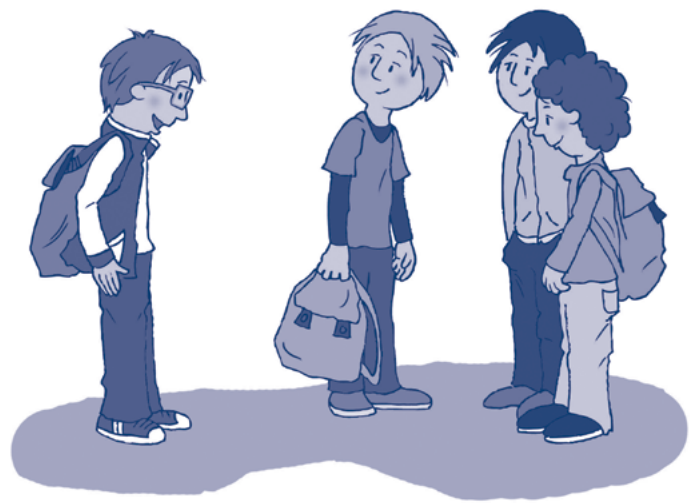
Doel

De overstap naar de brugklas is voor alle kinderen een nieuwe uitdaging. Vele vertrouwde zaken en mensen maken plaats voor nieuwe. Als leerling wil je hier graag wat meer van weten en als ouder wil je je zoon/ dochter natuurlijk hierin goed kunnen helpen. Met deze ontmoetingsdag wil het cursusteam van Visio u en uw zoon/dochter ondersteuning bieden in aanloop naar deze belangrijke overstap.

Voor wie

Ouders/verzorgers en hun slechtziende/blinde kinderen in groep 8 van de basisschool.

Locatie	Haren
Datum	woensdag 11 januari 2017
Tijd	09.30 - 16.00 uur
Nummer	CN22b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 21 december 2016

Sport- en speldag

Inhoud

Sport/spel activiteiten voor kinderen in een team en/of individueel maar samen.

Tijdens deze dag ontmoet u andere ouders en verzorgers van kinderen met een visuele beperking. Voor de ouders is er geen apart programma, wel wordt er gelegenheid geboden om samen koffie te drinken en ervaringen uit te wisselen.

Doel

Ontmoeten van andere kinderen met een visuele beperking die ook op een reguliere basisschool of andere vorm van (speciaal) onderwijs zitten.

Voor wie

Kinderen en jongeren vanaf groep 3 met een visuele beperking in het (speciale) basisonderwijs.

Locatie	Huizen
Datum	zaterdag 17 juni 2017
Tijd	10.30 – 15.00 uur
Nummer	CM24b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 27 mei 2017

Sport- en speldag

Inhoud

Sport/spel activiteiten voor kinderen in een team en/of individueel maar samen.

Tijdens deze dag ontmoeten kinderen met een visuele beperking elkaar. De ouders wordt de gelegenheid geboden om samen koffie te drinken en ervaringen uit te wisselen

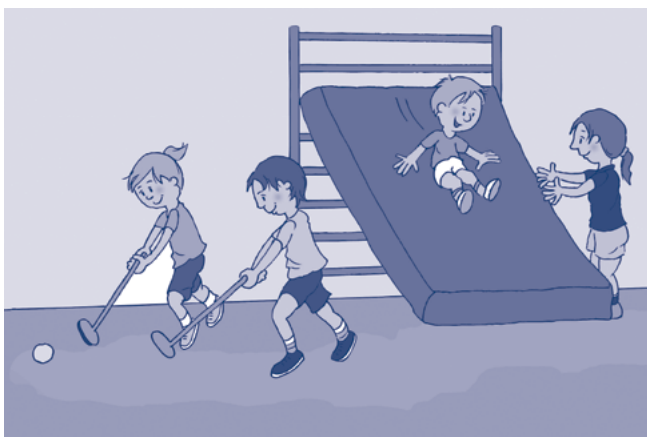
Doel

Ontmoeten van andere kinderen/jongeren met een visuele beperking en kennismaken met toegankelijke, leuke, uitdagende sportactiviteiten.

Voor wie

Kinderen en jongeren met een visuele beperking vanaf groep 4 in het regulier basisonderwijs t/m voortgezet onderwijs leerjaar 2.

Locatie	nader te bepalen, omgeving Haren
Datum	vrijdag 16 juni 2017
Tijd	10.30 – 15.00 uur
Nummer	CN23b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 26 mei 2017

Cursusoverzicht 12-20 jaar

Kookworkshop

Inhoud

Tijdens deze workshop in de keuken van Visio oefen je je kookvaardigheden. Er worden verschillende handige snufjes besproken die je kunt gebruiken tijdens het koken en de voorbereiding hiervan. Er wordt gekeken naar vaardigheden als het schoonmaken van groente, snijden en het werken op een fornuis. Hoe houd je overzicht, zorg je dat het veilig gebeurt en welke hulpmiddelen zijn er allemaal voor in de keuken? Natuurlijk wordt er een hoop geoefend en geproefd!

Voor wie

Voor jongeren met een visuele beperking op de middelbare school.

Locatie	Eindhoven
Datum	zaterdag 19 november 2016
Tijd	10.00 – 16.00 uur
Nummer	RCZ41vo
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 28 oktober 2016

Herrie in de keuken

Inhoud

Geïnspireerd door alle kookprogramma's gaan we onze talenten in de keuken ontdekken en ontwikkelen. Want ook jij wilt vast ook graag een heerlijke maaltijd zelfstandig kunnen bereiden. Aan de hand van een paar lekkere recepten besteden we aandacht aan voorbereiding, koken, bakken en braden en natuurlijk ook aan het opruimen achteraf. We oefenen vaardigheden als schoonmaken van ingrediënten, snijden en het openmaken van verpakkingen. Hoe houd je overzicht over je werk en welke hulpmiddelen zijn er speciaal voor in de keuken? En doordat we met een groepje zijn wordt het vast ook erg gezellig!

Voor wie

Ernstig slechtziende en blinde jongens en meiden op de middelbare school.

Locatie	Breda
Datum	zaterdag 14 januari 2017
Tijd	10.00 – 16.00 uur
Nummer	RCZ36vo
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 19 december 2016

Looking good

Inhoud

Natuurlijk wil jij er zo goed mogelijk uitzien! Met een visuele beperking kan dat soms net wat moeilijker gaan. Daarom biedt Visio twee dagen aan - speciaal voor jou - om aan de slag te gaan met het uiterlijk, waarbij vaardigheden, hulpmiddelen en handigheidjes aan bod komen. Eén van deze dagen is Looking Good. Looking Good staat in het teken van huidverzorging, acné en nagelverzorging. Puistjes in je gezicht is wel het laatste wat je kunt gebruiken. Acné begint meestal in de puberteit. In deze periode is de huid onder invloed van hormonen en ondergaat allerlei veranderingen. Vandaag gaan we leren hoe je het gezicht op een juiste manier kan schoonmaken en verzorgen. Wat doet een masker en hoe kan je die zelf maken? Daarnaast besteden we ook aandacht aan make-up. We gaan deze dag veel zelf doen, ervaren en smeren. Neem dus vooral je eigen (make-up) spullen mee! Als je deze niet hebt, is dat niet erg, wij nemen ook van alles mee.

Voor wie

Jongeren op de middelbare school die het leuk vinden om een dag bezig te zijn met uiterlijke verzorging.

Locatie	's-Hertogenbosch
Datum	zaterdag 12 november 2016
Tijd	10.00 – 16.00 uur
Nummer	RCZ35vo-1
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 21 oktober 2016

Looking amazing

Inhoud

Je krijgt nooit een tweede kans om een goede eerste indruk te maken! Deze dag staat in het teken van make-up, kleur- en kledingadvies. Hierbij gaan we in op de vaardigheden en handigheidjes die jij binnen jouw mogelijkheden nodig hebt om er top uit te zien. De dag wordt begeleid door een schoonheidsspecialist en twee begeleiders vanuit Visio. De schoonheidsspecialist heeft veel ervaring en kennis over huidverbetering en kleur- en kledingadvies. Tijdens deze dag gaan we aan de slag met je kleding stijl en kleur. Niet iedereen ziet er in dezelfde kleur of in dezelfde stijl even mooi uit. Samen gaan we ontdekken welke kleur en stijl bij jou past. Welke kleuren flatteren jou het meest op basis van je huidskleur, oogkleur en haarkleur? En hoe kan je met de juiste kleuren jouw beste punten naar voren halen en juist andere punten camoufleren?

Voor wie

Voor jongeren op de middelbare school die het leuk vinden om kleur- en kledingadvies te krijgen.

Locatie	Nijmegen
Datum	zaterdag 18 maart 2017
Tijd	10.00 – 16.00 uur
Nummer	RCZ35vo-2
Kosten	De cursus wordt vergoed door de zorgverzekeraar als het een onderdeel is van het afgesproken ontwikkelplan.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 24 februari 2017

Straks studeren

Inhoud

Visio en Bartiméus organiseren samen deze meerdaagse cursus.

Als je gaat studeren komen er veel nieuwe dingen op je af. Deze cursus helpt je bij de voorbereiding op een zelfstandig studentenbestaan. Bij het samenstellen van het exacte programma nemen we de wensen van de deelnemers mee. In ieder geval komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Zelfstandig wonen: Wat stel ik mij voor bij een studentenflat of woning?
- Faciliteiten en hulpmiddelen: Hoe zoek ik die uit en hoe vraag ik die aan?
- Studiefinanciering en andere regelingen.
- Uitgaan in een universiteitsstad.
- Hoe leg ik contacten en hoe onderhoud ik die?
- Heb ik iets aan een studentenvereniging?
- Hoe werkt de universiteitsbibliotheek?

Verder ga je een hoorcollege bijwonen en zijn er gesprekken met studenten met een visuele beperking en een decaan.

Aan het eind van deze cursus:

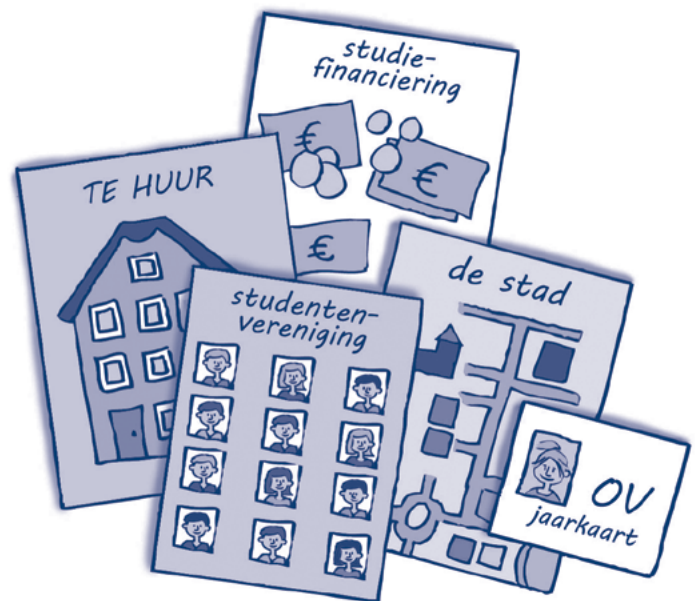
- Ben je wegwijs gemaakt in het leven van een student. De rode draad in de cursus is het uitwisselen van ervaringen tussen studenten over studie, maar ook over het leven daarnaast. Je logeert deze dagen bij studenten, gaat mee naar sportactiviteiten en/of studentenvereniging.
- Heb je een hoorcollege gevolgd en ben je geïnformeerd door een studentendecaan over wat de onderwijsinstelling voor jou -ten aanzien van een functiebeperking- kan betekenen en bij wie je terecht kunt met vragen.
- Weet je hoe je faciliteiten en hulpmiddelen die je nodig hebt bij het studeren kunt aanvragen binnen de onderwijsinstelling, Dedicon, UWV, zorgverzekeraar en bepaalde leveranciers.
- Weet je met welke vragen m.b.t. zelfstandig wonen, mobiliteit, reizen, toegankelijkheid je terecht kunt bij Visio Revalidatie & Advies.

- Ben je geïnformeerd over de financiële kant van het studeren: studiefinanciering, reisabbonnementen, Wajong, studentenhuysvesting etc.

Voor wie

Voor leerlingen in HAVO 5 en VWO 6 en VMBO 4 die na hun examen aan het HBO of de universiteit willen studeren.

Locatie	Nijmegen
Datum	februari 2017
Tijd	nader te bepalen
Nummer	A11
Kosten	nader te bepalen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid

Informatiebijeenkomst mentoren/ zorgcoördinatoren

Inhoud

Informatie over slechtiendheid en de consequenties voor de persoonsontwikkeling. Het functioneren van een slechtiende leerling in het reguliere onderwijs. Mogelijkheden van de mentor om het functioneren van de leerling te ondersteunen. Informatie over regelingen en faciliteiten. Zelf slechtiendheid ervaren met behulp van ervaringsbrillen. In discussie met andere collega's de specifieke taak van de mentor verhelderen.

Doel

Mentoren inzicht geven in de problematiek van slechtiendheid en de gevolgen daarvan. Verheldering van de specifieke aspecten van de mentortoek ten aanzien van slechtiende leerlingen.

Voor wie

Mentoren en professioneel betrokkenen van slechtiende leerlingen uit het reguliere voortgezet onderwijs die niet eerder aan een cursusdag voor mentoren/professioneel betrokkenen van leerlingen met een visuele beperkingen hebben deelgenomen.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Nijmegen
Datum	woensdag 12 oktober 2016
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	PZ27vo
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 21 september 2016

Informatiebijeenkomst mentoren/ zorgcoördinatoren

Inhoud

Informatie over slechtiendheid en de consequenties voor de persoonsontwikkeling. Het functioneren van een slechtiende leerling in het reguliere onderwijs. Mogelijkheden van de mentor om het functioneren van de leerling te ondersteunen. Informatie over regelingen en faciliteiten. Zelf slechtiendheid ervaren met behulp van ervaringsbrillen. In discussie met andere collega's de specifieke taak van de mentor verhelderen.

Doel

Mentoren inzicht geven in de problematiek van slechtiendheid en de gevolgen daarvan. Verheldering van de specifieke aspecten van de mentortoek ten aanzien van slechtiende leerlingen.

Voor wie

Mentoren en professioneel betrokkenen van slechtiende leerlingen uit het reguliere voortgezet onderwijs die niet eerder aan een cursusdag voor mentoren/professioneel betrokkenen van leerlingen met een visuele beperkingen hebben deelgenomen.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Rotterdam
Datum	woensdag 12 oktober 2016
Tijd	13.15 – 16.00 uur
Nummer	PZ37vo
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid Uiterste inschrijfdatum 21 september 2016

Een brailleleerling in de wiskundeles (onderbouw)

Inhoud

Op het programma staan de volgende onderwerpen:

- De materialen uit de wiskundekist.
- Informatie over leer- en hulpmiddelen.
- Braillegebruik en wiskunde.
- Discussie over mogelijkheden en beperkingen binnen het vak wiskunde.
- Onderlinge uitwisseling van ervaringen, al dan niet gekoppeld aan bepaalde leerstofeenheden.

Doel

- Kennis over braillegebruik.
- Kennis over gebruik aangepaste materialen.
- Contact met vakgenoten.

Voor wie

Wiskundeleraren die les geven aan een brailleleerling in de onderbouw (12-15 jaar) van het voortgezet onderwijs.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Zeist
Datum	dinsdag 11 oktober 2016
Tijd	09.30 – 16.00 uur
Nummer	B12b
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 20 september 2016

Een brailleleerling in de wiskundeles (bovenbouw)

Inhoud

Op het programma staan de volgende onderwerpen:

- Uitleg over de aanpassingen van het examen.
- Discussie over de aanpassingen van het examen.
- Gebruik van Excel als rekenmachine.
- Onderlinge uitwisseling van ervaringen.

Doel

- Kennis over braille.
- Kennis over gebruik aangepaste materialen.
- Kennis over examenaanpassingen.
- Contact met vakgenoten.

Voor wie

Wiskundeleraren die les geven aan een brailleleerling in de bovenbouw van HAVO/VWO.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Visio Het Loo Erf, Apeldoorn
Datum	dinsdag 1 november 2016
Tijd	12.30 – 16.00 uur
Nummer	B12c
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 11 oktober 2016

Mentor van een brailleleerling in het voortgezet onderwijs

Inhoud

Op het programma staan onder meer de volgende onderwerpen:

- Inleiding over het hebben van een ernstige visuele beperking en de gevolgen daarvan.
- Praktische consequenties ervaren van een slechte of ontbrekende visus met behulp van een ervaringsbril.
- De gevolgen van de beperking op school: mobiliteit, aanpassen van methoden, proefwerken, voorwaarden enz.
- De extra voorwaarden die gesteld worden aan het team, de school als organisatie en de samenwerking met de ambulante begeleider.
- Specifieke taken en verantwoordelijkheden van de mentor, leerlingbegeleider of klassenleerkracht.
- Informatie over faciliteiten en regelingen,
- Uitwisselen van ervaringen met collega's van andere scholen.

Aan het eind van deze cursus heeft u:

- Inzicht in de consequenties welke een ernstige visuele beperking met zich meebrengt.
- Geleerd deze consequenties te "vertalen" naar de onderwijsomgeving.

Doel

Deze dag is bedoeld om u meer praktische kennis te verschaffen over blindheid, zeer ernstig slechtziendheid en het functioneren van de leerling die op braille is aangewezen.

Voor wie

Mentoren, leerlingbegeleiders en klassenleerkrachten die betrokken zijn bij de begeleiding van een brailleleerling in het voortgezet onderwijs.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Visio Het Loo Erf, Apeldoorn
Datum	donderdag 6 oktober 2016
Tijd	09.45 - 15.15 uur
Nummer	B13
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 15 september 2016

Bewegingsonderwijs

Inhoud

- Informatie over verschillende vormen van slechtziendheid.
- Invloed van visuele beperking op motoriek.
- Gevolgen voor organisatie en veiligheid tijdens bewegingslessen oriëntatie en mobiliteit.
- Zelf ervaringen opdoen met behulp van ervaringsbrillen.
- Tijdens een les lichamelijke opvoeding uitwisselen van ervaringen met collega's.

Doel

Vergroten van kennis over slechtziendheid en de invloed die de visus heeft op de motorische ontwikkeling en het bewegen.

Voor wie

Vakleerkrachten en docenten bewegingsonderwijs in de bovenbouw van het (speciale) basisonderwijs en het voortgezet onderwijs, die lesgeven aan leerlingen met een visuele beperking.

Deze dag kunt u noteren in uw bekwaamheidsdossier.

Locatie	Haren
Datum	woensdag 28 september 2016
Locatie	Huizen
Datum	woensdag 28 september 2016
Tijd	13.15 - 16.30 uur
Nummer	Haren: PN25bvo Huizen PM26bvo
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste aanmelddatum Haren: 7 september 2016 Uiterste aanmelddatum Huizen: 7 september 2016

Mentor van een slechtziende leerling in het voortgezet onderwijs

Inhoud

Deze dag is bedoeld om u meer praktische kennis te verschaffen over slechtziendheid en het functioneren van deze leerlingen.

Op het programma staan o.a. de volgende onderwerpen:

- inleiding over het hebben van een visuele beperking en de gevolgen daarvan
- praktische consequenties ervaren van een slechte visus met behulp van een ervaringsbril
- de gevolgen van de beperking op school: mobiliteit, aanpassen van methoden, proefwerken, voorwaarden, enz.
- de extra voorwaarden die gesteld worden aan het team, de school als organisatie en de samenwerking met de ambulante begeleider
- specifieke taken en verantwoordelijkheden van de mentor, leerlingbegeleider of klassenleerkracht
- informatie over faciliteiten en regelingen
- uitwisselen van ervaringen met collega's van andere scholen

Aan het eind van deze cursus heeft u:

- inzicht in de consequenties welke een visuele beperking met zich meebrengt.
- geleerd deze consequenties te 'vertalen' naar de onderwijsomgeving.

Doel

Inzicht geven in de problematiek van slechtziendheid en de gevolgen daarvan. Verheldering van de specifieke aspecten van de mentortak ten aanzien van slechtziende leerlingen.

Voor wie

Mentoren en andere professioneel betrokkenen (leerlingbegeleiders en klassenleerkrachten) van slechtziende leerlingen uit het reguliere voortgezet onderwijs.

Locatie	Zeist
Datum	donderdag 13 oktober 2016
Tijd	09.45 - 15.15 uur
Nummer	B14
Kosten	geen
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord Uiterste inschrijfdatum 22 september 2016

Skills Expedition

Inhoud

Heb jij zin om een dag op pad te gaan met leeftijdsgenoten en samen een uitdagende activiteit te doen? Dan is deze dag echt iets voor jou.

Tijdens deze dag ontmoet je andere jongeren en is er ook tijd om met elkaar te praten over studie, stage, hobby en andere zaken die je bezig houden.

Voor wie

Jongeren tussen de 17 en 25 jaar.

Locatie	nog niet bekend
Datum	nog niet bekend, zie website voor actuele informatie
Tijd	nog niet bekend, zie website voor actuele informatie
Nummer	RC45vo
Kosten	Voor jongeren ouder dan 18 jaar zal het eigen risico van de zorgverzekering worden aangesproken.
Inschrijven	www.visio.org/onderwijs/cursussen/noord www.visio.org/onderwijs/cursussen/zuid

Activiteiten Revalidatie & Advies

Activiteiten bij Visio-locaties Revalidatie & Advies

Naast cursussen en themabijeenkomsten organiseert Koninklijke Visio verschillende activiteiten bij de Revalidatie & Advies locaties in het land. Dit biedt ouders en kinderen de gelegenheid om elkaar in de eigen regio te ontmoeten, activiteiten te ondernemen en ervaringen uit te wisselen.

■ Bewegen naar Zelfvertrouwen

Je bent slechtziend en zit in een klas met dertig andere kinderen. Je wilt vrienden maken, meedoen met het spel in het speelkwartier en de leerkracht durven vragen het lesmateriaal te vergroten wanneer dat nodig is. Dit zijn allemaal sociale situaties waarvoor sociaal-emotionele competenties nodig zijn. Bewegen naar zelfvertrouwen is ontwikkeld voor blinde en slechtziende kinderen tussen 6 en 12 jaar met vragen op het gebied van sociale vaardigheden en weerbaarheid.

De methodiek 'Bewegen naar Zelfvertrouwen' werkt op basis van bewegen en beleven, doen en ervaren. In deze methodiek wordt gebruik gemaakt van bewegingsactiviteiten. Aandacht voor lichaamsbewustzijn, zelfinzicht en weerbaarheid worden vergroot door contactspelletjes. De bewegingsopdrachten worden in samenspel gedaan en de kinderen leren emoties te uiten en te herkennen bij zichzelf, maar ook bij de ander. De geleerde vaardigheden worden vervolgens geoefend in een praktische opdracht op de locatie van Visio of in de stad. Bewegen naar Zelfvertrouwen beoogt de sociale weerbaarheid van kinderen met een visuele beperking te vergroten en daarmee de participatie in de maatschappij. Ouders maken deel uit van het programma, ze worden begeleid in het proces door een maatschappelijk werker tijdens de ouderbijeenkomsten. Ouders krijgen handvatten om hun kind te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun weerbaarheid en gestimuleerd om hun kinderen los te laten om optimale participatie te bevorderen. Er worden ook opdrachten thuis uitgevoerd zodat het kind de geleerde vaardigheden kan verankeren. De training wordt gegeven op alle locaties van Visio Revalidatie & Advies. Aanmelden kan via het Cliënt Service Bureau (088-5858585) of uw primair behandelaar.

■ Activiteitengroepen

Visio Revalidatie & Advies organiseert activiteitengroepen voor jongens en meiden vanaf 2 jaar tot en met de laatste klas van het beroepsonderwijs. Tijdens de bijeenkomsten worden verschillende

activiteiten ondernomen en worden ervaringen en tips uitgewisseld. Er zijn verschillende groepen, waarbij we rekening houden met je leeftijd.

■ Familiebijeenkomsten

Broertjes, zusjes en andere familie van kinderen en volwassenen met een visuele beperking kunnen deelnemen aan een familiebijeenkomst bij een Visio-locatie bij u in de buurt. Er wordt stilgestaan bij de visuele beperking van uw familielid, welke u zelf ervaart tijdens het doen van verschillende activiteiten. Er zijn mogelijkheden om deel te nemen aan een algemene bijeenkomst met meerdere families en een bijeenkomst voor uw eigen familie.

■ ICT-traject

Voor leerlingen uit groep 7 en 8 wordt er een ICT-traject georganiseerd. Hierbij wordt aandacht besteed aan het vaardig worden op de computer en de aanpassingen die het kind nodig heeft.

■ Verlichting

Of het nu gaat om daglicht of kunstlicht, goede verlichting is belangrijk voor iedereen en in het bijzonder voor mensen met een visuele beperking. Goede verlichting is van essentieel belang om zo optimaal mogelijk waar te kunnen nemen. Om dit belang te onderstrepen heeft Visio in Amsterdam, Apeldoorn, Breda, Eindhoven, Goes, Haren, Leiden en Rotterdam een lichtbelevingsruimte ingericht. In deze ruimte geven we concreet, oplossingsgericht en onafhankelijk verlichtingsadvies. Dit advies wordt afgestemd op de gegevens uit het visueel functieonderzoek, de thuissituatie en de persoonlijke ervaringen van de cliënt.

Voor aanmelden en meer informatie over deze activiteiten kunt u contact opnemen met het Cliënt Service Bureau (088-585 85 85).

Jaaroverzicht (2016 – 2017)

September 2016

- 21 Introductiecursus leerkrachten groep 3 t/m 5
- 21 Introductiecursus leerkrachten groep 3
- 27 Introductiecursus leerkrachten groep 6 t/m 8
- 28 Bewegingsonderwijs
- 28 Bewegingsonderwijs
- 28 Introductiecursus leerkrachten groep 6 t/m 8

Oktober 2016

- 5 Introductiecursus leerkrachten groep 1 t/m 8
- 5 Introductiecursus leerkrachten groep 4 t/m 7
- 5 Introductiecursus leerkrachten groep 1 t/m 8
- 5 Begeleiders van slechtziende peuters en kleuters uit groep 1 (regulier onderwijs)
- 5 Leraren van slechtziende kleuters groep 2 (regulier onderwijs)
- 6 Introductiecursus leerkrachten groep 3 t/m 5
- 6 Mentor van een brailleleerling in het voortgezet onderwijs
- 11 Een brailleleerling in de wiskundeles (VO onderbouw)
- 11 Ouders van jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar)
- 12, 13, 14 Fietscursus I
- 12 Informatiebijeenkomst mentoren/zorgcoördinatoren
- 12 Informatiebijeenkomst mentoren/zorgcoördinatoren
- 13 Een brailleleerling in de groep (groep 3 t/m 8)
- 13 Mentoren van slechtziende leerlingen in het VO
- 26 Leerkrachten met een slechtziende kleuter in groep 1 en 2

November 2016

- 1 Een brailleleerling in de wiskundeles (VO bovenbouw)
- 2 Ouder- en kindochtend voor ouders en jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar)
- 10 Ouders van kleuters met een visuele beperking groep 1
- 11 Leerkrachten van slechtziende/blinde peuters en kleuters
- 12 Looking good
- 16 (Intern) begeleiders v.e. slechtziende leerling in het bao of sbo (dag 1)
- 18 Contactdag voor brailleleerlingen
- 19 Kookworkshop
- 25 Contactdagen voor ouders van blinde en zeer slechtziende kinderen dag 1

Jaaroverzicht (2016 – 2017)

Januari 2017

- 11 Help! Naar de brugklas
- 14 Herrie in de keuken
- 16 Thema-avond voor ouders: Visuele verwerkingsproblematiek dag 1
- 18 (Intern) begeleiders van een slechtziende leerling in het bao of sbo (dag 2)
- 30 Thema-avond voor ouders: Visuele verwerkingsproblematiek dag 2

Februari 2017

- 9 Wiskundekist voor brailleleerlingen in groep 7 en 8
- 15 Leerkrachten van slechtziende/blinde kleuters
- februari Straks Studeren

Maart 2017

- 6 Cursus voor begeleiders van kinderen en volwassenen met een visuele en verstandelijke beperking
- 8 Help! Naar de brugklas
- 8 Help! Naar de brugklas
- 16 Ouders van kleuters met een visuele beperking uit groep 2
- 18 Looking amazing
- 22 Help! Naar de brugklas
- 24 Contactdagen voor ouders van blinde en zeer slechtziende kinderen dag 2
Skills Expedition

April 2017

- 6 Van groep 2 naar groep 3
- 12 Van groep 2 naar groep 3
- april Van groep 2 naar groep 3
Een leerling met een visuele beperking in het speciaal onderwijs
Ouders van jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar)

Mei 2017

- 12 Contactdagen voor ouders van blinde en zeer slechtziende kinderen dag 3
- 18,19 Verkeerscursus leerlingen groep 6
- 18, 19, 20 Fietscursus II
Ouder- en kindochtend voor ouders en jonge kinderen met een visuele beperking (0-4 jaar)

Juni 2017

- 14 Straks een brailleleerling in de groep
- 16 Sport- en speldag
- 17 Sport- en speldag

Juli 2017

- Revalidatieweek Zuid

Koninklijke Visio

Bij Visio kan iedereen terecht met vragen over slechtziend of blind zijn.

Visio biedt informatie en advies, maar ook verschillende vormen van onderzoek, begeleiding, revalidatie, onderwijs en wonen.

Om mensen met een visuele beperking steeds beter van dienst te kunnen zijn, blijft Visio zich ontwikkelen als expertisecentrum.

Visio biedt daarom ook een breed cursusprogramma aan voor kinderen en jongeren met visuele beperking, hun ouders, verzorgers, leraren, begeleiders en andere professionals.

Koninklijke Visio
expertisecentrum voor
slechtziende en blinde mensen

www.visio.org

Volg ons op:

